

รหัสประจำตัวการส่งบทความ (Running Number) : 346

เรื่อง การศึกษาบทเรียนและพัฒนาเครือข่ายการดำเนินงานขับเคลื่อนสุขภาวะพระสงฆ์ในระบบหลักประกันสุขภาพ สปสช.เขต 4 สระบุรี

ผู้วิจัย	นางสาววาณี จาตะวงษ์	สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ เขต 4 สระบุรี
	นางสาวสุนันท์ ภูธร	สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ เขต 4 สระบุรี
	นายจักรินทร์ ช็องวงษ์	สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ เขต 4 สระบุรี
	นายอุดมศักดิ์ บุญอร่ามพงษ์	สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ เขต 4 สระบุรี

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 47 บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับบริการสาธารณสุขของรัฐ บุคคลผู้ยากไร้ย่อมมีสิทธิได้รับบริการสาธารณสุขของรัฐโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายตามที่กฎหมายบัญญัติ บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับการป้องกันและขจัดโรคติดต่ออันตรายจากรัฐโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย และมาตรา 55 รัฐต้องดำเนินการให้ประชาชนได้รับบริการสาธารณสุขที่มีประสิทธิภาพอย่างทั่วถึงเสริมสร้างให้ประชาชนมีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพ และการป้องกันโรคและส่งเสริมสนับสนุนให้มีการพัฒนาภูมิปัญญาด้านแพทย์แผนไทยให้เกิดประโยชน์สูงสุด⁽¹⁾ และสืบเนื่องจากการประกาศธรรมนูญสุขภาพพระสงฆ์แห่งชาติ พุทธศักราช 2560 เมื่อวันที่ 20 ธันวาคม 2560 ในงานสมัชชาสุขภาพแห่งชาติครั้งที่ 10 โดยกำหนดให้เรื่อง “สุขภาวะพระสงฆ์” เป็นนโยบายสำคัญของประเทศที่ทุกภาคส่วน รวมถึงประชาชน ชุมชน และสังคม จะต้องร่วมผลักดันและขับเคลื่อน โดยมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง คือ กระทรวงสาธารณสุข สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ (พศ.) สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ (สปสช.) สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) และสำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ (สช.) ลงนามประกาศเจตนารมณ์ ร่วมกับคณะสงฆ์ หน่วยงาน องค์กร และภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง ซึ่งถือเป็น “ธรรมนูญสุขภาพพระสงฆ์” ฉบับแรกของประเทศไทย ที่จะมาช่วยกำหนดแนวทางการทำงานสุขภาวะพระสงฆ์อย่างชัดเจน ซึ่งมีแนวทางการขับเคลื่อน 5 ประเด็นหลัก คือ 1.การจัดทำระบบฐานข้อมูลพระสงฆ์ เพื่อให้ทราบข้อมูลวัดและพระสงฆ์ทั่วประเทศ และเชื่อมโยงข้อมูลพระสงฆ์เข้ากับสิทธิประโยชน์ในระบบประกันสุขภาพ โดยมีการจัดทำบัตรสมาร์ตการ์ดสำหรับพระสงฆ์ 2.การจัดให้มีพระคิลานุปัฏฐากประจำวัด หรือพระอาสาสมัครส่งเสริมสุขภาพประจำวัด (อสว.) คอยช่วยเหลือดูแลพระสงฆ์อาพาธ สร้างเสริมสุขภาพ และลดปัจจัยเสี่ยงคุกคามสุขภาพพระสงฆ์ โดยมีการอบรมทักษะการดูแลสุขภาพให้แก่พระสงฆ์ ซึ่งจะขยายให้มีครอบคลุมทั่วประเทศ 3.การดำเนินงานวัดส่งเสริมสุขภาพ ซึ่งเน้นสร้างเสริมสุขภาพพระสงฆ์และสร้างอนามัยสิ่งแวดล้อมของวัดที่เอื้อต่อสุขภาพ เช่น มีกุฏิสงฆ์อาพาธ การดูแลพระสงฆ์ที่อยู่ภาวะติดเตียง 4.การถวญความรู้เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพและการเข้าถึงระบบประกันสุขภาพของพระสงฆ์ การสื่อสารเกี่ยวกับการอุปฐากพระสงฆ์ให้แก่ประชาชน ทั้งในระดับชาติและระดับพื้นที่ และ 5.การดำเนินงานในพื้นที่ให้เห็นเป็นรูปธรรม ที่หน่วยงาน องค์กรต่างๆ ทั้ง มหาเถรสมาคม มูลนิธิสังฆะเพื่อสังคม สปสช. สสส. มจร. พศ. กรมการแพทย์ กรมอนามัย และ สช. ให้ความสำคัญและเร่งดำเนินการกันอยู่ โดยจะมีกำหนดเป้าหมายร่วมและการบูรณาการการทำงานร่วมกัน⁽²⁾

จากข้อมูลจากผลการวิจัยเรื่อง สุขภาวะองค์กรรวมเชิงพุทธของพระสงฆ์ : นโยบาย สิทธิประโยชน์ และรูปแบบ การเกื้อกูลต่อชุมชนในสังคมไทย พบว่า มีพระสงฆ์ ร้อยละ 84.6 มีสิทธิหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ แต่มีเพียงร้อยละ 32.6 ที่ใช้สิทธิระบบหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ เนื่องจากขาดความรู้ความเข้าใจในการเข้าใช้สิทธิหลักประกัน สุขภาพ และบริบทในระบบบริการที่ไม่เอื้อต่อการเข้ารับบริการของสมณเพศ และในพื้นที่รับผิดชอบของสปสช.เขต 4 สระบุรี มีจำนวนวัด 2,593 วัด จำนวนพระสงฆ์ สามเณร 11,093 รูป และมีพระสงฆ์ สามเณร ร้อยละ 93 มีสิทธิ หลักประกันสุขภาพแห่งชาติ ซึ่งพบว่าข้อมูลของพระสงฆ์มีการเปลี่ยนแปลงรวดเร็วและพระสงฆ์ส่วนใหญ่ไม่มีบัตร ประชาชน ทำให้เกิดข้อจำกัดในการเข้าถึงสิทธิ รวมถึงปัญหาการใช้สิทธิหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ ได้ไม่ครบทุกมิติ ได้แก่ ส่งเสริม ป้องกัน รักษาฟื้นฟู และยังพบอีกว่ามีหน่วยงานหลากหลายที่ทำงานร่วมกับพระสงฆ์ ซึ่งบางครั้งทำให้เกิดการดำเนินงานที่ทับซ้อนกัน และยังไม่มีการรวบรวมข้อมูลหน่วยงานที่ชัดเจน ในพื้นที่สปสช.เขต 4 สระบุรี

ทบทวนวรรณกรรม

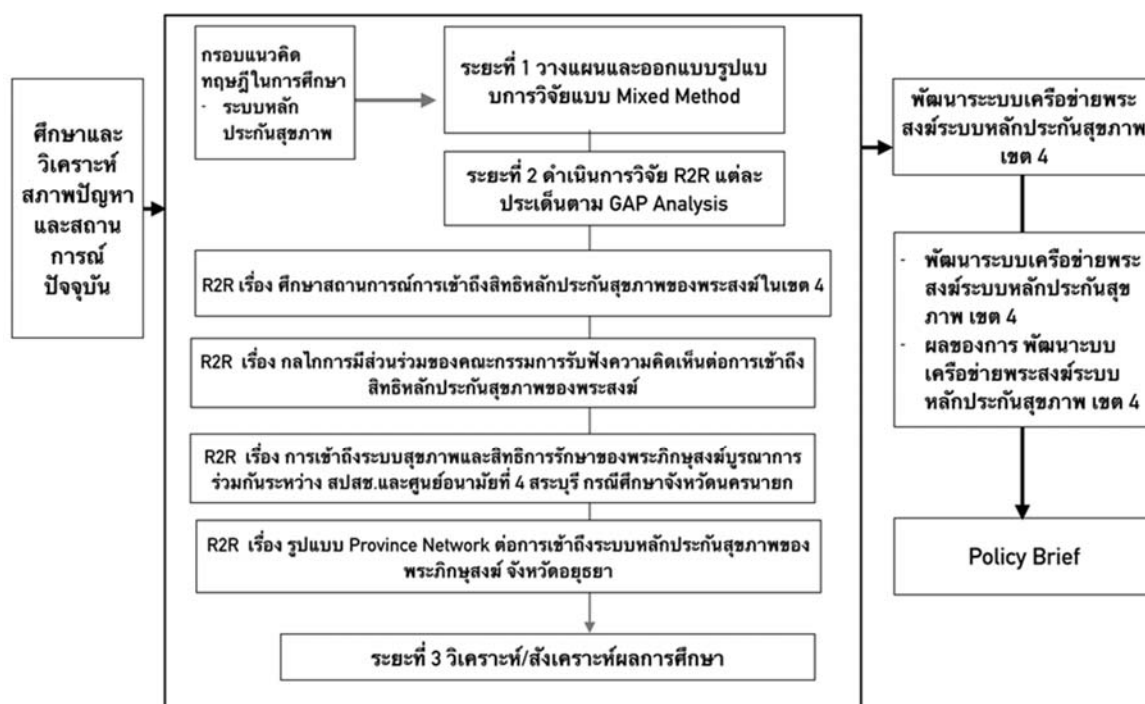
พระครูสุวิธานพัฒนบัณฑิต (2558) ทำการศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการดูแลสุขภาพองค์กรรวมของ พระสงฆ์ในจังหวัดขอนแก่น โดยเน้นการมีส่วนร่วมของเครือข่าย พบว่า พระสงฆ์ส่วนใหญ่มีสิทธิการรักษาพยาบาล คือ หลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า แต่ยังมีพระสงฆ์ร้อยละ 31.88 ไม่มีหลักประกันสุขภาพใด ๆ การพัฒนารูปแบบการ ดูแลสุขภาพองค์กรรวมของพระสงฆ์ในจังหวัดขอนแก่น โดยอาศัยการมีส่วนร่วมของเครือข่าย มีการบูรณาการแนวคิด การดูแลสุขภาพองค์กรรวมตามหลักการพระพุทธศาสนา เข้ากับหลักการดูแลสุขภาพของกระทรวงสาธารณสุข โดยมี การกำหนดบทบาทหน้าที่ของภาคีเครือข่ายในการดำเนินงาน พบว่ามีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นจากก่อนดำเนินงานทุกมิติ⁽³⁾

พระราชวรมนี (พล อาภากรโ) (2558) ทำการศึกษารูปแบบและเครือข่ายการเสริมสร้างที่ดีภายใต้แนวคิด ธนาคารความดี ผลการวิจัยพบว่า เครือข่ายการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการประการไปด้วย 4 เครือข่ายที่สำคัญ คือผู้นำชุมชน, สมาชิกในชุมชน, กลุ่มอาสาสมัครภายในชุมชน เช่น กลุ่มสตรี กลุ่มผู้สูงอายุและภาคการเรียนรู้เชิง ประชาสังคมทั้งภายในและภายนอกชุมชน⁽⁴⁾

พระกิตติญาณเมธี (สมเกียรติ งามัญวงศ์) (2561) ทำการศึกษาเรื่องการส่งเสริมการดูแลสุขภาพแบบองค์กรรวม ของพระสงฆ์ในจังหวัดลพบุรี ผลการวิจัยพบว่า พระสงฆ์ในจังหวัดลพบุรีขาดการบูรณาการการมีส่วนร่วมกิจกรรม ทา งด้านสังคมกับสุขภาพ ระหว่างวัดกับหน่วยงาน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชนและภาคประชาสังคมใน ชุมชน⁽⁵⁾

กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิดในการพัฒนางาน เรื่อง การศึกษาบทเรียนและพัฒนาเครือข่ายการดำเนินงานขับเคลื่อนสุขภาพพระสงฆ์ในระบบหลักประกันสุขภาพ สปสช.เขต 4 สระบุรี

วัตถุประสงค์

1. เพื่อการพัฒนาระบบเครือข่ายพระสงฆ์ระบบหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ พื้นที่เขต 4 สระบุรี
2. เพื่อศึกษาผลการพัฒนาเครือข่ายพระสงฆ์ระบบหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ พื้นที่เขต 4 สระบุรี

วิธีการศึกษา

การวิจัยเป็น Meta R2R ที่มีรูปแบบการวิจัยแบบผสมผสาน (Mix Method) ศึกษาพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ(สปสช.) เขต 4 สระบุรี 8 จังหวัด คือ จังหวัดนนทบุรี ปทุมธานี พระนครศรีอยุธยา อ่างทอง สิงห์บุรี ลพบุรี สระบุรี และนครนายก ประชากรและกลุ่มตัวอย่างเป็นพระสงฆ์ในพื้นที่ สปสช.เขต 4 สระบุรี จำนวน 11,308 รูป โดยคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติร้อยละ และวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ใช้ R2R มาเป็นเครื่องมือและกลไกที่สำคัญในการดำเนินงาน จำนวน 4 เรื่อง ได้แก่

เรื่องที่ 1 เรื่องศึกษาสถานการณ์การเข้าถึงสิทธิหลักประกันสุขภาพแห่งชาติของพระสงฆ์ในพื้นที่สปสช.เขต 4 สระบุรี

เครื่องมือที่ใช้การศึกษา เป็นแบบวิเคราะห์และประเมินโครงการวิจัย สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ประกอบด้วย การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) และสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis)

จากข้อมูลจากผลการวิจัยเรื่อง สุขภาวะองค์กรรวมเชิงพุทธของพระสงฆ์ : นโยบาย สิทธิประโยชน์ และรูปแบบการเกื้อกูลต่อชุมชนในสังคมไทย พบว่า มีพระสงฆ์ ร้อยละ 84.6 มีสิทธิหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ แต่มีเพียงร้อยละ 32.6 ที่เข้าใช้สิทธิระบบหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ เนื่องจากขาดความรู้ความเข้าใจในการเข้าใช้สิทธิหลักประกันสุขภาพ และบริบทในระบบบริการที่ไม่เอื้อต่อการเข้ารับบริการของสมณเพศ และในพื้นที่รับผิดชอบของสปสข.เขต 4 สระบุรี มีจำนวนวัด 2,593 วัด จำนวนพระสงฆ์ สามเณร 11,093 รูป และมีพระสงฆ์ สามเณร ร้อยละ 93 มีสิทธิหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ ซึ่งพบว่าข้อมูลของพระสงฆ์มีการเปลี่ยนแปลงรวดเร็วและพระสงฆ์ส่วนใหญ่ไม่มีบัตรประชาชน ทำให้เกิดข้อจำกัดในการเข้าถึงสิทธิ รวมถึงปัญหาการใช้สิทธิหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ ได้ไม่ครบทุกมิติ ได้แก่ ส่งเสริม ป้องกัน รักษาฟื้นฟู และยังพบอีกว่ามีหน่วยงานหลากหลายที่ทำงานร่วมกับพระสงฆ์ ซึ่งบางครั้งทำให้เกิดการดำเนินงานที่ทับซ้อนกัน และยังไม่มีการรวบรวมข้อมูลหน่วยงานที่ชัดเจน ในพื้นที่สปสข.เขต 4 สระบุรี

เรื่องที่ 2 เรื่องกลไกการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการรับฟังความคิดเห็นต่อการเข้าถึงสิทธิหลักประกันสุขภาพแห่งชาติของพระสงฆ์

เครื่องมือที่ใช้การศึกษา เป็นแบบวิเคราะห์และประเมินโครงการวิจัย สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ประกอบด้วย การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) และสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis)

ระยะที่ 1 ขึ้นวางแผนทบทวน ทำการทบทวนกระบวนการรับฟังความคิดเห็นและกลุ่มเป้าหมายโดยมีพระสงฆ์เป็นกลุ่มเป้าหมายหนึ่งในกระบวนการรับฟังความคิดเห็นทั่วไป

ระยะที่ 2 ขึ้นดำเนินการ จัดเวทีรับฟังความคิดเห็นระดับจังหวัดในเขตพื้นที่ 8 จังหวัด โดยคณะทำงานรับฟังความคิดเห็นทั่วประเทศและระดับพื้นที่สปสข.เขต 4 สระบุรี ที่ประกอบไปด้วยภาคประชาชน ภาครัฐ ภาคท้องถิ่น สถาบันการศึกษา และสื่อมวลชน เห็นความสำคัญและปัญหาในกลุ่มพระสงฆ์ สามเณร ในพื้นที่

ระยะที่ 3 ขึ้นการวิเคราะห์ผล ทำการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา จากการรับฟังความคิดเห็นแบบ focus group ในกลุ่มพระสงฆ์

ระยะที่ 4 ขึ้นสะท้อนผลการศึกษาและปฏิบัติ มาวิเคราะห์เพื่อปรับปรุงกระบวนการเลือกประเด็นปัญหาในพื้นที่

เรื่องที่ 3 เรื่องการเข้าถึงระบบสุขภาพและสิทธิการรักษาของพระภิกษุสงฆ์บูรณาการร่วมกันระหว่างสปสข.เขต 4 สระบุรีและศูนย์อนามัยที่ 4 สระบุรี กรณีศึกษาจังหวัดนครนายก

เครื่องมือที่ใช้การศึกษา เป็นแบบวิเคราะห์และประเมินโครงการวิจัย สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ประกอบด้วย การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) และสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis)

ระยะที่ 1 ขึ้นวางแผนทบทวน โดยการประสานกับศูนย์อนามัยที่ 4 สระบุรี เกี่ยวกับการดำเนินงานระบบสุขภาพพระสงฆ์

ระยะที่ 2 ขึ้นดำเนินการ สปสข.เขต 4 สระบุรี ร่วมถวายเป็นความรู้เรื่องระบบหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ ร่วมกับศูนย์อนามัยที่ 4 สระบุรี ในการจัดอบรมหลักสูตรพระคิลานุปัฏฐาก(พระอาสาสมัครส่งเสริมสุขภาพประจำวัด : พระอสมว.) จังหวัดนครนายก

ระยะที่ 3 ขึ้นการวิเคราะห์ผล ใช้วิธีประเมินผลการทดสอบความรู้เรื่องสิทธิหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ ก่อนการอบรมและหลังการอบรม และผลความครอบคลุมสิทธิระบบหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ

ระยะที่ 4 สะท้อนผลการศึกษาและการปฏิบัติมาวิเคราะห์เพื่อปรับปรุงพัฒนาเรื่องสิทธิหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ

เรื่องที่ 4 เรื่องรูปแบบ Province Network ต่อการเข้าถึงระบบหลักประกันสุขภาพแห่งชาติของพระภิกษุสงฆ์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

เครื่องมือที่ใช้การศึกษา เป็นแบบวิเคราะห์และประเมินโครงการวิจัย สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ประกอบด้วย การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) และสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis)

ระยะที่ 1 ขึ้นวางแผนทบทวน ทำการทบทวนข้อมูลพระสงฆ์จากฐานข้อมูลพระสงฆ์สำนักพุทธศาสนา และข้อมูลความครอบคลุมสิทธิจากสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ

ระยะที่ 2 ขึ้นดำเนินการ มีการพัฒนาตามประเด็นข้อมูลที่พบ พบว่าจังหวัดพระนครศรีอยุธยามีจำนวนพระสงฆ์มากที่สุดในเขตพื้นที่ จึงประสานความร่วมมือกับเครือข่ายบริการจังหวัดพระนครศรีอยุธยาในการดำเนินกิจกรรมโครงการเพิ่มการเข้าถึงบริการและสร้างการมีส่วนร่วมด้านการสื่อสารหลักประกันสุขภาพ กลุ่มพระสงฆ์ในพื้นที่ เขต 4 สระบุรี ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ระยะที่ 3 ขึ้นการวิเคราะห์ผล ใช้วิธีประเมินผลการทดสอบความรู้เรื่องสิทธิหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ ก่อนการอบรมและหลังการอบรม และผลความครอบคลุมสิทธิระบบหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ

ระยะที่ 4 สะท้อนผลการศึกษาและการปฏิบัติมาวิเคราะห์เพื่อปรับปรุงพัฒนาการดำเนินโครงการ

ผลการศึกษา

เรื่องที่ 1 เรื่องศึกษาสถานการณ์การเข้าถึงสิทธิหลักประกันสุขภาพแห่งชาติของพระสงฆ์ในพื้นที่สปสช.เขต 4 สระบุรี

ผลการศึกษาสถานการณ์การเข้าถึงสิทธิหลักประกันสุขภาพแห่งชาติของพระสงฆ์ในพื้นที่สปสช.เขต 4 สระบุรี พบว่าในพื้นที่รับผิดชอบของสปสช.เขต 4 สระบุรี ทั้งหมด 8 จังหวัด ประกอบด้วย จังหวัดนนทบุรี ปทุมธานี พระนครศรีอยุธยา อ่างทอง สิงห์บุรี ลพบุรี สระบุรี และนครนายก นั้น มีจำนวนวัดทั้งหมด 2,593 วัด จำนวนพระสงฆ์ทั้งหมด 11,093 รูป (ข้อมูลจากสำนักพระพุทธศาสนา ณ วันที่ 21 มกราคม 2562) และมีพระสงฆ์ ร้อยละ 93 ที่มีสิทธิหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ(ข้อมูลการตรวจสอบสิทธิหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ ณ วันที่ 22 มกราคม 2562) ซึ่งพบปัญหาคือข้อมูลของพระสงฆ์มีการเปลี่ยนแปลงรวดเร็ว ไม่เป็นปัจจุบัน และพระสงฆ์ส่วนใหญ่ไม่มีบัตรประชาชน ทำให้เกิดข้อจำกัดในการเข้าถึงสิทธิ รวมถึงปัญหาการใช้สิทธิหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ ได้ไม่ครบทุกมิติ ได้แก่ ส่งเสริม ป้องกัน รักษาฟื้นฟู และยังพบอีกว่ามีหน่วยงานหลากหลายที่ทำงานร่วมกับพระสงฆ์ ซึ่งบางครั้งทำให้เกิดการดำเนินงานที่ทับซ้อนกัน และยังไม่มีการรวบรวมข้อมูลหน่วยงานที่ชัดเจน ในพื้นที่สปสช.เขต 4 สระบุรี

เรื่องที่ 2 เรื่องกลไกการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการรับฟังความคิดเห็นต่อการเข้าถึงสิทธิหลักประกันสุขภาพแห่งชาติของพระสงฆ์

จากการจัดกระบวนการรับฟังความคิดเห็น โดยมีคณะทำงานรับฟังความคิดเห็นระดับจังหวัดและระดับเขตที่ประกอบไปด้วย เครือข่ายภาคประชาชน ภาครัฐ ภาคท้องถิ่น สถาบันการศึกษา และเครือข่ายประชาสัมพันธ์ ซึ่งเป็นกลไกสำคัญของการขับเคลื่อนในพื้นที่ นั้น ผลการรับฟังความคิดเห็นทั่วไป ปี 2561 ในด้านที่ 8 การเข้าถึงบริการของกลุ่มเปราะบาง : พระสงฆ์ ผู้นำศาสนา มีข้อเสนอให้ สปสช.เร่งรัดและสนับสนุนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดทำ การเชื่อมโยงฐานข้อมูลพระภิกษุ สามเณร (ที่มีเลข 13 หลัก) เพื่อลงทะเบียนสิทธิหลักประกันสุขภาพแห่งชาติให้ครอบคลุมทั่วถึง 2.สนับสนุนการจัดถวายความรู้การดูแลสุขภาพ และการใช้สิทธิหลักประกันสุขภาพแห่งชาติให้แก่พระภิกษุสงฆ์ เพื่อนำไปขยายผลต่อในกลุ่มพระสงฆ์และประชาชน 3. พระสงฆ์สามารถเข้ารับบริการในหน่วยบริการได้ทุกระดับ(รพช./รพค./รพท.) ทั่วประเทศ และ 4.ขยายชุดสิทธิประโยชน์เฉพาะกลุ่มพระสงฆ์ ให้ครอบคลุมการสร้างเสริมสุขภาพป้องกันโรค(เชิงรุก) ควบคุมโรค การรักษาพยาบาล และการฟื้นฟูสมรรถภาพพระสงฆ์ อีกทั้งกระทรวงสาธารณสุขมีนโยบายในการส่งเสริมให้พระสงฆ์มีสุขภาพดี ลดการเกิดโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง จึงได้บูรณาการในการดำเนินโครงการฯขึ้น เพื่อให้เกิดความครอบคลุมสิทธิด้านหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ โดยเน้นการสร้างการรับรู้ถึงสิทธิประโยชน์ของหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ และหน้าที่ ที่สำคัญได้แก่การลงทะเบียนสิทธิ การใช้สิทธิ เป็นต้น ทั้งนี้รวมถึงการดูแลสุขภาพส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรคพระสงฆ์ ด้วย

เรื่องที่ 3 เรื่องการเข้าถึงระบบสุขภาพและสิทธิการรักษาของพระภิกษุสงฆ์บูรณาการร่วมกันระหว่างสปสช.เขต 4 สระบุรีและศูนย์อนามัยที่ 4 สระบุรี กรณีศึกษาจังหวัดนครนายก

ตามที่ศูนย์อนามัยที่ 4 สระบุรี จัดอบรมหลักสูตรพระคิลานุปัฏฐาก(พระอาสาสมัครส่งเสริมสุขภาพประจำวัด : พระออสว.) เพื่อสร้างและพัฒนาพระสงฆ์ให้มีทักษะในการดูแลสุขภาพตามหลักพระธรรมวินัย และเป็นผู้นำด้านสุขภาพแก่ชุมชนได้ โดยคัดเลือกพื้นที่ในการจัดโครงการ คือ จังหวัดนครนายก มีกลุ่มเป้าหมาย คือ พระสงฆ์ในจังหวัดนครนายก จำนวน 80 รูป กิจกรรมในโครงการมีการถวายความรู้ตามหลักสูตรการอบรมพระอาสาสมัครส่งเสริมสุขภาพประจำวัด(พระออสว.) โดยบูรณาการความร่วมมือกับสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ เขต 4 สระบุรี ในการถวายความรู้เรื่องสิทธิหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ รวมถึงถวายสื่อ หนังสือ โปสเตอร์ แผ่นพับ รวมถึงให้มีการทดสอบความรู้เรื่องสิทธิหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ ก่อนการอบรมและหลังการอบรม ซึ่งผลการศึกษาผลการทดสอบความรู้ก่อนหลังอบรม พบว่า พระสงฆ์จำนวน 80 รูป มีความรู้เรื่องสิทธิหลักประกันสุขภาพแห่งชาติก่อนการอบรมเฉลี่ย 10.86 คะแนน มีความรู้เรื่องสิทธิหลักประกันสุขภาพแห่งชาติหลังการอบรมเฉลี่ย 21.43 คะแนน จากคะแนนเต็ม 30 คะแนน ผลความครอบคลุมสิทธิ ก่อนการจัดโครงการร้อยละ 100 และผลความครอบคลุมสิทธิหลังการจัดโครงการ ร้อยละ 100

จากการสัมภาษณ์เจ้าคณะจังหวัดนครนายก ในประเด็นเกี่ยวกับหน่วยงานราชการทั้งที่เป็นหน่วยงานเกี่ยวกับระบบสุขภาพและที่ไม่ได้เกี่ยวกับระบบสุขภาพที่มีกิจกรรมดำเนินการกับทางวัด ท่านยังมีความไม่เข้าใจกับระบบการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ และยังให้ความเห็นอีกว่ามีระบบชั้นงานที่ซับซ้อน และบางเรื่องต้องใช้เวลานาน ซึ่งแตกต่างกับหน่วยงานของพระพุทธศาสนาที่มีลำดับขั้นชัดเจน มีระบบการสั่งงานที่รวดเร็ว ทำให้เกิดความคล่องตัวในการขับเคลื่อนงานต่างๆมากกว่า นอกจากนี้ได้สัมภาษณ์ผู้แทนศูนย์อนามัยที่ 4 สระบุรี ถึงการบูรณา

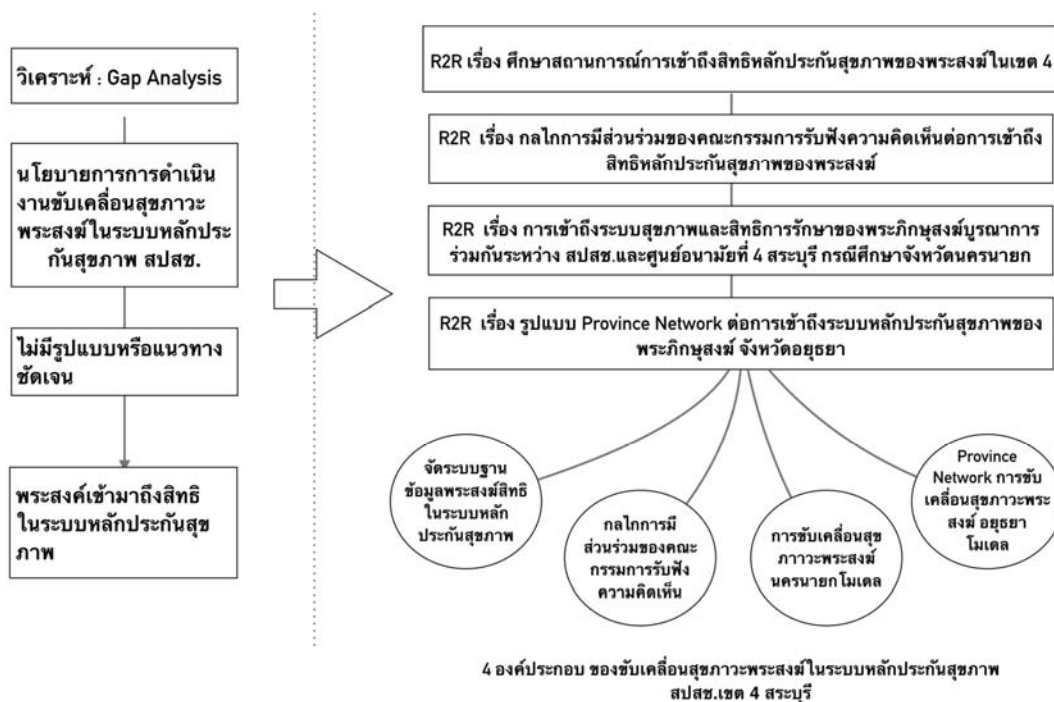
การความร่วมมือ ระหว่างสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนครนายก โรงพยาบาล รพ.สต. ในพื้นที่จังหวัดนครนายก รวมถึงสปสช.เขต 4 สระบุรี มีความเห็นด้วยกับการบูรณาการร่วมมือกันระหว่างหน่วยงาน แต่ถึงแม้จะเป็นศูนย์อนามัยที่ 4 สระบุรี เป็นหน่วยงานระดับเขต เมื่อจะดำเนินโครงการในพื้นที่ที่ยังไม่คล่องตัวเท่าที่ควร และเรื่องงบประมาณก็ยังมีจำกัด

เรื่องที่ 4 เรื่องรูปแบบ Province Network ต่อการเข้าถึงระบบหลักประกันสุขภาพแห่งชาติของพระภิกษุสงฆ์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ผลการดำเนินโครงการเพิ่มการเข้าถึงบริการและสร้างการมีส่วนร่วมด้านการสื่อสารหลักประกันสุขภาพ กลุ่มพระสงฆ์ในพื้นที่ เขต 4 สระบุรี ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ทั้งหมด 16 อำเภอ โดยมีกลุ่มเป้าหมายเป็นพระสงฆ์ สามเณร จำนวน 2,035 รูป จากทั้ง 16 อำเภอ ดังนี้ อำเภอท่าเรือ อำเภอนครหลวง อำเภอบางไทร อำเภอบางบาล อำเภอบางปะหัน อำเภอบางปะอิน อำเภอบ้านแพรก อำเภอผักไห่ อำเภอพระนครศรีอยุธยา อำเภอภาชี อำเภอ महाराช อำเภอลาดบัวหลวง อำเภอวังน้อย อำเภอเสนา อำเภออุทัย อำเภอบางซ้าย โดยดำเนินกิจกรรม สสำรวจและลงทะเบียนสิทธิให้แก่พระสงฆ์ในพื้นที่ และดำเนินการสร้างความรู้ความเข้าใจ โดยการอบรมถวายความรู้เรื่องสิทธิประโยชน์ในระบบหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า การคุ้มครองสิทธิ และอื่นๆที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งตรวจคัดกรองสุขภาพให้กับพระสงฆ์ สามเณร ใน 16 อำเภอของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ดำเนินการแบบบูรณาการกลไกเครือข่ายระดับอำเภอ ได้แก่ รพ.สต.,รพช.,สสอ.,สสจ. เครือข่ายท้องถิ่น ผู้นำชุมชน ผลการสำรวจสิทธิพระสงฆ์ จำนวน 2,035 รูป พบว่า พระสงฆ์ สามเณร มีสิทธิหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ ผลการลงทะเบียนสิทธิ พบว่า พระสงฆ์มีความประสงค์ขอย้ายสิทธิให้ตรงกับที่อยู่ปัจจุบัน จำนวน ร้อยละ 2.99 พระสงฆ์บางรูปไม่ประสงค์ย้ายสิทธิเนื่องจากบวชเป็นระยะเวลาไม่นาน และพระสงฆ์บางรูปไม่ประสงค์เปลี่ยนสิทธิเป็นพระสงฆ์(รหัส ท.76) เนื่องจากไม่มั่นใจว่าจะบวชนาน และบางส่วนเป็นผู้สูงอายุ สิทธิประโยชน์ของผู้สูงอายุและสิทธิพระสงฆ์ไม่ต่างกัน ผลความครอบคลุมสิทธิหลักประกันสุขภาพแห่งชาติในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ก่อนดำเนินโครงการมีความครอบคลุมสิทธิฯ ร้อยละ 99.89 และหลังดำเนินโครงการมีความครอบคลุมสิทธิ ร้อยละ 99.92 และผลการทดสอบความรู้เรื่องสิทธิหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ พบว่า พระสงฆ์มีความรู้เรื่องสิทธิหลักประกันสุขภาพแห่งชาติก่อนการอบรมเฉลี่ย 14.80 คะแนน มีความรู้เรื่องสิทธิหลักประกันสุขภาพแห่งชาติหลังการอบรมเฉลี่ย 23.42 คะแนน จากคะแนนเต็ม 30 คะแนน

สรุปผลการศึกษา

การพัฒนางาน เรื่อง การศึกษาบทเรียนและพัฒนาเครือข่ายการดำเนินงานขับเคลื่อนสุขภาวะ
พระสงฆ์ในระบบหลักประกันสุขภาพ สปสช.เขต 4 สระบุรี

จากการศึกษาบทเรียนและพัฒนาเครือข่ายการดำเนินงานขับเคลื่อนสุขภาวะพระสงฆ์ในระบบหลักประกันสุขภาพ สปสช. เขต 4 สระบุรี ผ่านกระบวนการวิจัย(R2R) 4 เรื่อง พบว่า การขับเคลื่อนสุขภาวะพระสงฆ์ในระบบหลักประกันสุขภาพ สปสช.เขต 4 สระบุรี ตามนโยบายนั้น ในช่วงเริ่มต้นยังไม่มีรูปแบบและแนวทางชัดเจน ส่งผลกระทบต่อการเข้าถึงสิทธิในระบบหลักประกันสุขภาพ เมื่อวิเคราะห์และสังเคราะห์ผลการศึกษา ได้องค์ประกอบของการขับเคลื่อนสุขภาวะพระสงฆ์ในระบบหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) จัดระบบฐานข้อมูลพระสงฆ์ในระบบสิทธิหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ 2) กลไกการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการรับฟังความคิดเห็น 3) การการขับเคลื่อนสุขภาวะพระสงฆ์ นครนายกโมเดล และ 4) Province Network การขับเคลื่อนสุขภาวะพระสงฆ์อยุธยาโมเดล จาก 4 องค์ประกอบดังกล่าวนี้ นำไปสู่การวางแผนขับเคลื่อนอย่างเป็นระบบเพื่อให้เกิดความชัดเจนและการเข้าถึงสิทธิระบบหลักประกันสุขภาพของพระภิกษุสงฆ์ในการพัฒนาต่อไป

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากการศึกษาพบว่าเครือข่ายที่ให้บริการด้านสุขภาพ ได้แก่ รพ.สต.,โรงพยาบาล, สสอ., สสจ. มีผลต่อการเข้าถึงสิทธิหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ และการรับรู้เรื่องสิทธิประโยชน์หลักประกันสุขภาพแห่งชาติ แต่บทบาทของอปท.ที่มีต่อพระสงฆ์ยังพบไม่มาก ผู้วิจัยเสนอแนะให้ อปท.ในพื้นที่ให้ความสำคัญกับพระสงฆ์โดยการจัดโครงการกิจกรรมเพื่อสร้างเสริมสุขภาพและป้องกันโรคให้กับพระสงฆ์ในพื้นที่ และผู้วิจัยเสนอแนะให้สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด เป็นหนึ่งในกลุ่มเป้าหมายที่จะต้องได้รับความรู้เรื่องระบบหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ

การนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. เกิดเครือข่ายความร่วมมือการดำเนินงานพระสงฆ์ภายใต้ระบบหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ
2. เกิดการพัฒนาาระบบเครือข่ายการดำเนินงานพระสงฆ์ภายใต้ระบบหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ
3. สามารถนำผลการพัฒนาาระบบเครือข่ายการดำเนินงานพระสงฆ์ภายใต้ระบบหลักประกันสุขภาพแห่งชาติไปปรับใช้กับจังหวัดอื่นในพื้นที่เขต 4 สระบุรี
4. ใช้เป็นแนวทางในการประสานการทำงานร่วมกันของเครือข่ายที่ยึดกลุ่มพระสงฆ์เป็นศูนย์กลาง เพื่อนำไปสู่การแก้ปัญหาและวางแผนการทำงานร่วมกันที่ชัดเจน

ปัจจัยความสำเร็จของการศึกษา

1. ผู้บริหารให้ความสำคัญและสนับสนุนในการดำเนินโครงการ
2. หน่วยงานและเครือข่ายในพื้นที่เห็นความสำคัญและให้ความร่วมมือในการดำเนินโครงการ
3. พระสงฆ์ตื่นตัวและเห็นความสำคัญเรื่องสิทธิประโยชน์ในระบบหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ

การสนับสนุนที่ได้รับ

ผู้บริหารให้การสนับสนุน ส่งเสริมและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เครือข่ายในพื้นที่ให้ความร่วมมือและร่วมกันดำเนินโครงการ

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ เขต 4 สระบุรี ผศ.ดร.สิริมา มงคลสัมฤทธิ์ คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ดร.นพ.สุธีร์ รัตนะ มงคลกุล ภาควิชาเวชศาสตร์สังคม คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และดร.นิภาพร ลครวงศ์ พยาบาลวิชาชีพ ชำนาญการ รพ.ยโสธร รวมทั้งกลุ่มเป้าหมายทุกท่าน ที่ช่วยสนับสนุนให้การทำงานในครั้งนี้ ได้มีโอกาสนำเสนอในรูปแบบวิชาการ ที่เป็นปัญหาจากหน้างาน สู่การพัฒนาในระดับพื้นที่

เอกสารอ้างอิง

1. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. 2560.
2. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. ทำความรู้จัก “ธรรมนูญสุขภาพพระสงฆ์” 17 สิงหาคม 2561 [Available from: <https://www.thaihealth.or.th/Content/44084-%E0%B8%97%E0%B8%B3%E0%B8%84%E0%B8%A7%E0%B8%B2%E0%B8%A1%E0%B8%A3%E0%B8%B9%E0%B9%89%E0%B8%88%E0%B8%B1%E0%B8%81%20%E2%80%9C%E0%B8%98%E0%B8%A3%E0%B8%A3%E0%B8%A1%E0%B8%99%E0%B8%B9%E0%B8%8D%E0%B8%AA%E0%B8%B8%E0%B8%82%E0%B8%A0%E0%B8%B2%E0%B8%9E%E0%B8%9E%E0%B8%A3%E0%B8%B0%E0%B8%AA%E0%B8%87%E0%B8%86%E0%B9%8C%E2%80%9D.html>].
3. พระครูสุวิธานพัฒนบัณฑิต พธ.ด. (พระพุทธานุสาสนา) ธวัชรัตน์ แดงหาญ พธ.ด. (พระพุทธานุสาสนา) สรัญญา วรัชชวิธี พธ.ด. (พระพุทธานุสาสนา). การพัฒนารูปแบบการดูแลสุขภาพองค์รวมของพระสงฆ์ในจังหวัดขอนแก่นโดยเน้นการมีส่วนร่วมของเครือข่าย. 2558.
4. พระราชวรมุนี (พล อากาศโร) พ.อ. รูปแบบและเครือข่ายการเสริมสร้างความดีภายใต้แนวคิดธนาคารความดี. 2558.
5. พระกิตติญาณเมธี (สมเกียรติ รามัญวงศ์) ดวท, ศ.ดร.สมบุรณ์ สุขสำราญ. การส่งเสริมการดูแลสุขภาพแบบองค์รวมของพระสงฆ์ในจังหวัดลพบุรี. 2561.

รหัสประจำตัวการส่งบทความ (Running Number) : 346

เรื่อง การศึกษาบทเรียนและพัฒนาเครือข่ายการดำเนินงานขับเคลื่อนสุขภาพพระสงฆ์ในระบบหลักประกันสุขภาพสปสช.เขต 4 สระบุรี

ผู้วิจัย นางสาววาณี จาตะวงษ์ สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ เขต 4 สระบุรี
นางสาวสุนันท์ ภูธร สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ เขต 4 สระบุรี
นายจักรินทร์ ฮ่องวงษ์ สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ เขต 4 สระบุรี
นายอุดมศักดิ์ บุญอร่ามพงษ์ สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ เขต 4 สระบุรี

พื้นที่รับผิดชอบของสปสช.เขต 4 สระบุรี มีจำนวนวัด 2,593 วัด จำนวนพระสงฆ์สามเณร 11,093 รูป และมีพระสงฆ์ สามเณร ร้อยละ 93 มีสิทธิหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ ซึ่งพบว่าข้อมูลของพระสงฆ์มีการเปลี่ยนแปลงรวดเร็วและพระสงฆ์ส่วนใหญ่ไม่มีบัตรประชาชน ทำให้เกิดข้อจำกัดในการเข้าถึงสิทธิ รวมถึงปัญหาการใช้สิทธิหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ ได้ไม่ครบทุกมิติ ได้แก่ ส่งเสริม ป้องกัน รักษาฟื้นฟู และยังพบอีกว่ามีหน่วยงานหลากหลายที่ทำงานร่วมกับพระสงฆ์ ซึ่งบางครั้งทำให้เกิดการดำเนินงานที่ทับซ้อนกัน และยังไม่มีการรวบรวมข้อมูลหน่วยงานที่ชัดเจน ในพื้นที่สปสช.เขต 4 สระบุรี และเพื่อการพัฒนาเครือข่ายพระสงฆ์ระบบหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ พื้นที่เขต 4 สระบุรีและเพื่อศึกษาผลการพัฒนาเครือข่ายพระสงฆ์ระบบหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ พื้นที่เขต 4 สระบุรี ผู้วิจัยจึงใช้ระเบียบวิธี Meta R2R ที่มีรูปแบบการวิจัยแบบผสมผสาน (Mix Method) ศึกษาพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ(สปสช.) เขต 4 สระบุรี โดยใช้ R2R มาเป็นเครื่องมือและกลไกที่สำคัญในการดำเนินงาน จำนวน 4 เรื่อง ตามอ่านกันเลยจาก QR Code นี้ค่ะ

ภาพประกอบ

